

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการผลิตทุเรียนพันธุ์หอมทองภายใต้มาตรฐาน GAP ของเกษตรกรอำเภอคลอง จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางในการศึกษาสำหรับงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประวัติทุเรียนในประเทศไทย
  - 1.1 ลักษณะทั่วไปของทุเรียน
  - 1.2 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของทุเรียน
2. พันธุ์ทุเรียน
  - 2.1 พันธุ์ทุเรียนที่นิยมปลูก
  - 2.2 การเลือกพันธุ์
3. การจัดการการผลิตทุเรียนดีที่เหมาะสม
  - 3.1 การจัดการการผลิตทุเรียนพันธุ์หอมทองภายใต้การผลิตทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP)
  - 3.2 พื้นที่ปลูกที่เหมาะสม
  - 3.3 การเตรียมพื้นที่ปลูก
  - 3.4 การใส่ปุ๋ย
  - 3.5 การให้น้ำ
  - 3.6 การจัดการโรคพืชและศัตรูพืช
4. การดูแลต้นทุเรียนในระยะที่ให้ผลผลิตแล้ว
  - 4.1 การเตรียมความสมบูรณ์ของต้นหลังการเก็บเกี่ยว
  - 4.2 การชักนำให้ออกดอก
  - 4.3 การกระตุ้นพัฒนาการของตาดอกและการจัดการเพื่อเพิ่มผลผลิต
  - 4.4 การจัดการเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต
  - 4.5 การเก็บเกี่ยว
  - 4.6 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว
5. สถานการณ์การผลิตทุเรียนของประเทศไทย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติทุเรียนในประเทศไทย

มีรายงานว่าคนไทยชอบกินทุเรียนมาไม่น้อยกว่า 300 ปี และจากหลักฐานของกรมป่าไม้ รายงานว่า ประเทศไทยมีทุเรียนอยู่ 4 ชนิด คือ ทุเรียนปลูก (*Durio zibethinus* Murr.) ทุเรียนดอน

(*Durio malaccensis* Planch. Ex Mast.) ทุเรียนนกก (*Durio griffithii* (Mast.) Bakh.) และทุเรียนป่า (*Durio pinangianus* (Becc.) Ridley) (หิรัญ หิรัญประดิษฐ์ และคณะ, 2541)

พระยาแพทยพงศาวตฺยสุทธาธิบตี (สุน สุทรเวช) กล่าวถึงการแพร่กระจายพันธุ์ของทุเรียนจากจังหวัดนครศรีธรรมราชขึ้นมากองกรุงเทพฯ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2318 โดยประมาณ มีการทำสวนในตำบลบางกร่าง ในคลองบางกอกน้อย ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2397 เป็นการขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด และพัฒนาเป็นการปลูกด้วยกิ่งตอนจากพันธุ์ดี 3 พันธุ์ คือ อีบาตร ทองสุข และการะเกตุ ผู้ที่หากิ่งตอนจากทั้ง 3 พันธุ์ ไม่ได้จำเป็นต้องใช้เมล็ดของทั้ง 3 พันธุ์เป็นพันธุ์ปลูก ทำให้เกิดทุเรียนลูกผสมขึ้นจำนวนมาก และเป็นผลดีต่อการปรับปรุงพันธุ์ทุเรียนมาจนถึงปัจจุบัน (หิรัญ หิรัญประดิษฐ์ และคณะ, 2541)

ปัจจุบัน ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือแหล่งปลูกทุเรียนที่สำคัญอยู่ในจังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดตราด และจังหวัดปราจีนบุรี (หิรัญ หิรัญประดิษฐ์ และคณะ, 2541)

ลักษณะทั่วไปของทุเรียน

ทุเรียน ชื่อสามัญ (Durian) ชื่อวิทยาศาสตร์ (*Durio zibethinus* Murr.) ชื่อวงศ์ (Family) : *Bombacaceae* ต้นทุเรียนสามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ดีในเขตที่มีสภาพอากาศร้อนชื้น มีปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า 2,000 มิลลิเมตรต่อปี ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศสูงประมาณ 75 - 85 เปอร์เซ็นต์ (อังคณา ไสเกื้อ, 2556) ดินมีค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) ประมาณ 5.5 - 6.5 พันธุ์ทุเรียน ที่ปลูกในประเทศไทยได้แก่ หมอนทอง ชะนี ก้านยาว กระจุกทอง ชมพูศรี กบ กะเทย โบราณ และลวง (ปัญญา กวางดี, 2546) การขยายพันธุ์ทุเรียนในปัจจุบัน ทำได้ 5 วิธี ได้แก่ การเพาะด้วยเมล็ด การตอน การทาบกิ่ง การต่อเสียบยอด และการติดตา (บุเรศ บำรุงการลวง, 2513) แหล่งปลูกทุเรียนสำคัญของไทยส่วนใหญ่จะอยู่ทางภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด และมีบางจังหวัดทางภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และ นครศรีธรรมราช (แสวง ภูศิริ, 2530)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของทุเรียน

ลำต้น ทุเรียนเป็นไม้ผลยืนต้นไม่ผลัดใบ มีอายุยืนถึง 80 - 150 ปี เส้นผ่าศูนย์กลางลำต้น 80 - 120 เซนติเมตร ทรงทรงพุ่มแผ่กว้าง มีความสูง 20 - 40 เมตร เป็นไม้เนื้ออ่อน กิ่งก้านแตกออกจากต้นหลักทุกทิศทาง ลำต้นตั้งตรงหรือโค้ง ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ (กรมวิชาการเกษตร, 2566)

ใบ เป็นพืชใบเลี้ยงคู่ ปลายใบแหลม มีก้านใบสีน้ำตาล บนใบสีเขียวแก่ถึงเขียวเข้ม ด้านใต้ใบเป็นสีน้ำตาล เส้นใบทุเรียนสานกันมีลักษณะเป็นร่างแห ความยาวใบ 15 - 20 เซนติเมตร กว้าง 5 - 7.5 เซนติเมตร ใบของทุเรียนในแต่ละพันธุ์จะมีความแตกต่างกันไปตามสายพันธุ์ (กรมวิชาการเกษตร, 2566)

ราก ทุเรียนมีรากหาอาหารบริเวณผิวดินจนถึงความลึกระดับ 50 เซนติเมตร มีรากพิเศษที่เกิดจากบริเวณโคนต้นอยู่มากมายตามผิวดิน แตกออกมาลักษณะดินตะขาบเรียกว่า “รากตะขาบ” รากแก้วของทุเรียนทำหน้าที่ยึดลำต้น รากฝอยเป็นรากหาอาหาร (กรมวิชาการเกษตร, 2566)

ดอก ดอกทุเรียนมีลักษณะคล้ายระฆัง เป็นดอกสมบูรณ์เพศ ใน 1 ดอก ประกอบด้วยกลีบเลี้ยง ซึ่งอยู่ชั้นนอกสุด มีสีเขียวอมน้ำตาล ทำหน้าที่หุ้มกลีบดอกไว้ เมื่อดอกเริ่มบานจะเห็นกลีบเลี้ยง 2 - 3 กลีบ มีกลีบรองลักษณะคล้ายหม้อตาลโตนดอยู่ถัดเข้าไปจากกลีบเลี้ยง กลีบดอกมีสีขาวนวล จำนวน 5 กลีบ มีเกสรตัวผู้ 5 ชุด มีก้านเกสร 5 - 8 อัน ทุเรียนมักออกดอกเป็นช่อ ๆ ละ 1 - 30 ดอก (กรมวิชาการเกษตร, 2566)

ผล ผลทุเรียนมีลักษณะเป็นหนามแหลมแข็ง เปลือกหนา (ดังภาพประกอบ 2) ในแต่ละพันธุ์มีลักษณะของผลแตกต่างกันออกไป เช่น พันธุ์กลม (ก้านยาว กระดุมทอง) พันธุ์ก้นป้าน (หมอนทอง ทองย้อย) ฯลฯ ในแต่ละผลมีลักษณะแบ่งเป็นพู ในแต่ละพูจะมีเนื้อทุเรียนและมีเมล็ดอยู่ภายใน เนื้อของทุเรียนมีสีจําปาหรือเนื้อสีเหลืองอ่อนขึ้นอยู่กับสภาพของดินและพันธุ์ของทุเรียน ลักษณะประจำพันธุ์ของทุเรียนพันธุ์หมอนทอง มีผลขนาดใหญ่ น้ำหนักประมาณ 3 - 4 กิโลกรัม ทรงผลค่อนข้างยาว มีป่าผล ปลายผลแหลม พูมักไม่ค่อยเต็มทุกพู หนามแหลมสูงฐานหนามเป็นเหลี่ยม ระหว่างหนามใหญ่จะมีหนามเล็กวางแซมอยู่ทั่วไปซึ่งเรียกหนามชนิดนี้ว่า เขี้ยวงู ก้านผลใหญ่แข็งแรง ช่วงกลางก้านผลจนถึงปากปลิงจะอ้วนใหญ่เป็นทรงกระบอก เนื้อหนาสีเหลืองอ่อนละเอียด เนื้อค่อนข้างแห้งไม่แฉะติดมือ รสชาติหวานมัน เมล็ดน้อยและลีบเป็นส่วนใหญ่ (กรมวิชาการเกษตร, 2566)

ภาพที่ 2 ลักษณะผลของทุเรียนพันธุ์หมอนทอง

พันธุ์ทุเรียน

จากการสำรวจ รวบรวม และศึกษาพันธุ์ปลูกของทุเรียนในประเทศไทย พบว่ามีการจำแนกหมวดหมู่เป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มกบ กลุ่มลวง กลุ่มก้านยาว กลุ่มกำป็น กลุ่มทองย้อย และกลุ่มเบ็ดเตล็ด (หิรัญ หิรัญประดิษฐ์ และคณะ, 2541) แต่การจำแนกดังกล่าวนี้ไม่มีการบันทึกข้อมูลและเป็นหลักฐานและการจำแนกให้ชัดเจน ทำให้เกิดความสับสน ไม่สามารถใช้อ้างอิงในเชิงวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปในแนวเดียวกันได้ จึงมีการศึกษาเพิ่มเติมและกำหนดแนวทางในการจำแนกทุเรียนไทยอย่างเป็นระบบในระดับ Species เป็นการเริ่มแรก พบว่า ลักษณะของทรงใบ ปลายใบ ทรงผล และหนามผล เป็นลักษณะที่ค่อนข้างคงที่ ไม่แปรปรวนไปตามสภาพแวดล้อม สามารถใช้เป็นเครื่องจำแนกทุเรียนไทยทั้งหมด 122 พันธุ์ แบ่งออกได้เป็น 6 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มกบ	จำนวน 38 พันธุ์
2. กลุ่มลวง	จำนวน 7 พันธุ์
3. กลุ่มก้านยาว	จำนวน 7 พันธุ์
4. กลุ่มกำป็น	จำนวน 11 พันธุ์
5. กลุ่มทองย้อย	จำนวน 12 พันธุ์
6. กลุ่มเบ็ดเตล็ด	จำนวน 47 พันธุ์

พันธุ์ทุเรียนที่นิยมปลูก

พันธุ์ที่นิยมปลูกกันมากมี 4 พันธุ์ คือ หมอนทอง ชะนี ก้านยาว และกระดุมทอง (สารานุกรมเสรี, 2566) ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. พันธุ์หมอนทอง (อยู่ในกลุ่มกำป็น) ผลมีขนาดใหญ่ น้ำหนักประมาณ 3 - 4 กิโลกรัม ทรงผลค่อนข้างยาว มีป่าผล ปลายผลแหลม พุ่มไม้ไม่ค่อยเต็มทุกพู หนามแหลมสูง ฐานหนามเป็นเหลี่ยม ระหว่างหนามใหญ่จะมีหนามเล็กวางแฉมอยู่ทั่วไป ซึ่งเรียกหนามชนิดนี้ว่า เขี้ยววง ก้านผลใหญ่แข็งแรง ช่วงกลางก้านผลจนถึงปากปลิงจะอ้วนใหญ่เป็นทรงกระบอก เนื้อหนาสีเหลืองอ่อนละเอียด เนื้อค่อนข้างแห้งไม่ฉ่ำติดมือ รสชาติหวานมัน เมล็ดน้อยและลีบเป็นส่วนใหญ่

2. พันธุ์ชะนี (อยู่ในกลุ่มลวง) ผลมีขนาดปานกลางถึงใหญ่ น้ำหนักประมาณ 2.5 - 3 กิโลกรัม ผลมีรูปทรงหวด กล่าวคือ กลางผลป่อง หัวเรียว ก้นตัด ร่องพูค่อนข้างลึกเห็นได้ชัด ขั้วผลใหญ่และสั้น เนื้อละเอียด สีเหลืองจัดเกือบเป็นสีจำปา ปริมาณมาก รสชาติหวานมัน เมล็ดค่อนข้างเล็กและมีจำนวนเมล็ดน้อย

3. พันธุ์ก้านยาว (อยู่ในกลุ่มก้านยาว) ผลมีขนาดปานกลาง น้ำหนักประมาณ 3 กิโลกรัม ทรงผลกลมเห็นพูไม่ชัดเจน พูเต็มทุกพู หนามเล็กถี่สั้นสม่ำเสมอทั้งผล ก้านผลใหญ่และยาวกว่าพันธุ์อื่น ๆ เนื้อละเอียดสีเหลืองหนาปานกลาง รสชาติหวานมัน เมล็ดมากค่อนข้างใหญ่

4. พันธุ์กระดุมทอง (อยู่ในกลุ่มเบ็ดเตล็ด) ผลจะมีขนาดค่อนข้างเล็ก น้ำหนักประมาณ 1 กิโลกรัม ผลมีลักษณะค่อนข้างกลมด้านหัวและด้านท้ายผลค่อนข้างป้าน ก้นผลบวมเล็กน้อย หนามเล็กสั้นและถี่ ขั้วค่อนข้างเล็กและสั้น ลักษณะของพูเต็มสมบูรณ์ ร่องพูค่อนข้างลึก เนื้อละเอียดอ่อนนุ่มสีเหลืองอ่อน เนื้อค่อนข้างบาง รสชาติหวานไม่ค่อยมัน เมล็ดมีขนาดใหญ่

การเลือกพันธุ์

เลือกพันธุ์ที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของตลาด พันธุ์การค้า ได้แก่ หมอนทอง ชะนี กระดุมทอง ก้านยาว และพันธุ์แนะนำของกรมวิชาการเกษตร เช่น จันทบุรี 1 จันทบุรี 2 จันทบุรี 3 (กรมวิชาการเกษตร, ม.ป.ป.)

การจัดการการผลิตทุเรียนดีที่เหมาะสม

การจัดการการผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองภายใต้การผลิตทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP)

แนวทางในการผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองของเกษตรกร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีและปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด โดยขบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมี ไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าการลงทุน การผลิตตามมาตรฐาน GAP ก่อให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งข้อกำหนดตามมาตรฐาน GAP พืช 8 ประการ (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2562) มีดังนี้

1. น้ำ น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิตต้องมาจากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อผลผลิต
2. พื้นที่ปลูก ไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต
3. วัตถุอันตรายทางการเกษตร จัดเก็บเป็นหมวดหมู่ในสถานที่เก็บที่มิดชิดและใช้ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว มีแผนควบคุมการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตมีคุณภาพโดยใช้หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุเหมาะสม ผลผลิตมีคุณภาพตามความต้องการของตลาดและข้อตกลงของประเทศคู่ค้า
6. การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและการเก็บรักษาผลผลิต มีการจัดการด้านสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่มีผลต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค

7. สุขลักษณะส่วนบุคคล ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ ความเข้าใจในสุขลักษณะส่วนบุคคล เพื่อสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกสุขลักษณะ

8. การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ มีการบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานการใช้สารเคมี ข้อมูลผู้รับซื้อและปริมาณผลผลิต เพื่อประโยชน์ต่อการตามสอบ

พื้นที่ปลูกที่เหมาะสม

สภาพพื้นที่ ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง มีการระบายน้ำดี หน้าดินลึกกว่า 50 เซนติเมตร และมีความเป็นกรดต่าง 5.5 - 6.5 สภาพภูมิอากาศ อากาศร้อนชื้น ปริมาณน้ำฝนระหว่าง 1,600 - 3,000 มิลลิเมตรต่อปี มีช่วงแล้งต่อเนื่องน้อยกว่า 3 เดือนต่อปี และความชื้นสัมพัทธ์มากกว่า 30 เปอร์เซ็นต์ แหล่งน้ำมีน้ำเพียงพอ ประมาณ 600 - 800 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ ความเป็นกรดต่าง 6.0 - 7.5 มีสารละลายเกลือไม่มากกว่า 1,400 มิลลิโมล (กรมวิชาการเกษตร, 2563)

การเตรียมพื้นที่ปลูก

1. พื้นที่ดอน ไถพรวน ปรับพื้นที่ให้เรียบเพื่อสะดวกในการวางระบบน้ำและการจัดการสวนรวมทั้งชุดร่องระบายน้ำ
2. พื้นที่ลุ่ม ยกโคกและปลูกด้านบน หากมีน้ำท่วมขังมากและนาน ควรยกร่องสวนให้มีขนาดสันร่องกว้างไม่น้อยกว่า 6 เมตร ร่องกว้าง 1.5 เมตร ลึก 1 เมตร มีระบบระบายน้ำเข้าออกเป็นอย่างดี
3. ระยะเวลาปลูกและระบบปลูกที่นิยมกัน คือ ระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสี่เหลี่ยมผืนผ้า ซึ่งมีระยะปลูกระหว่างแถวและต้น 8 x 8 เมตร ถึง 10 x 10 เมตร จะปลูกทุเรียนได้ประมาณ 16 - 25 ต้นต่อไร่

การใส่ปุ๋ย

ควรเก็บตัวอย่างดินบริเวณที่เคยใส่ปุ๋ย หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตและเก็บตัวอย่างใบเพสลาดก่อนการออกดอกส่งวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารและใส่ปุ๋ยให้สอดคล้องกับค่าวิเคราะห์ดินและใบ

การให้น้ำ

ควรให้น้ำเพียงพอกับความต้องการของทุเรียนในแต่ละช่วงการเจริญเติบโต โดยเฉพาะในช่วงหลังการออกดอกและการพัฒนาของผล ใช้ระบบน้ำแบบมินิสปริงเกอร์และควรให้ปุ๋ยพร้อมระบบน้ำเพื่อลดการใช้แรงงานและลดต้นทุนการผลิต

การจัดการโรคพืชและศัตรูพืช

1. โรคที่สำคัญ

1.1 โรครากเน่าโคนเน่า (Root and Foot Rot)

สาเหตุ เชื้อรา *Phytophthora palmivora* (Bultler.) Bultler

ลักษณะอาการ

1) บริเวณทรงต้นด้านบน ใบมีลักษณะด้าน สดไม่เป็นมันเงาเหมือนใบปกติ สีใบเริ่มเหลืองและหลุดร่วง ต้นทรุดโทรม บางครั้งใบร่วงเหลือแต่กิ่ง

2) บริเวณโคนต้น เปลือกบริเวณลำต้นมีสีน้ำตาลคล้ายมีคราบน้ำเกาะติด ในสภาพที่มีอากาศชื้นเห็นเป็นหยดของเหลวสีน้ำตาลอมแดงไหลซึมออกมาตามรอยแยกที่เปลือก เมื่อเปิดเปลือกด้านในออก พบเนื้อเยื่อเน่าเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลแดงเข้ม

3) บริเวณรากใต้ดิน อากาเร่าเกิดขึ้นกับทั้งรากแขนงขนาดเล็กและรากฝอยที่อยู่ใกล้ผิวดิน เปลือกรากหลุดล่อน เนื้อเยื่อรากเปื่อยยุ่ย เป็นสีแดง เมื่อดึงเบา ๆ ก็หลุดขาดจากกันได้ง่าย

4) บริเวณผล เริ่มเกิดตั้งแต่ผลอ่อนบนต้น แต่มักพบว่าเกิดมากกับผลช่วงอายุ 1 เดือนก่อนเก็บเกี่ยว เปลือกผลเป็นจุดแผลซ้ำ สีน้ำตาลปนเทา แผลค่อย ๆ ขยายขนาดออกไปตามรูปร่างของผล อากาเร่าลูกกลมจนผลร่วง เนื้อด้านในเปลี่ยนเป็นสีชมพูหรือน้ำตาล

การป้องกันกำจัด

1) ไม่นำต้นพันธุ์ กิ่งพันธุ์หรือดินปลูกจากแหล่งที่มีการระบาดเข้ามาในสวน

2) หมั่นสำรวจสวนอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะช่วงฝนตกชุก ทำทางระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมขัง กำจัดวัชพืช ตัดแต่งส่วนที่เป็นโรคและนำไปเผาทำลายนอกสวน

3) ทำความสะอาดเครื่องมือที่ใช้ตัดกิ่งเป็นโรคทุกครั้งก่อนนำไปใช้ตัดกิ่งปกติ

4) ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักปรับปรุงสภาพดิน และลดปริมาณเชื้อราสาเหตุโรคไฟทอปธอราในดิน โดยหว่านชีวภัณฑ์เชื้อราไตรโคเดอร์มาบริเวณใต้ทรงพุ่มทุเรียนที่มีรากฝอยเจริญ

5) ต้นเป็นโรค ให้สกัดแผลบริเวณลำต้นที่เป็นโรคออกจนเห็นเนื้อไม้ ก่อนทาแผลด้วยปูนแดง หรือสารป้องกันกำจัดโรคพืชเมทาแลกซิล 25 เปอร์เซ็นต์ ดับเบิ้ลยูพี อัตรา 50 - 60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ต้นที่มีแผลขนาดใหญ่ อาจใช้ฟอสฟอนิกแอซิด เอสแอล อัตรา 5 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 15 มิลลิลิตร ใส่เข็มฉีดยาฉีดอัดเข้าบริเวณลำต้นส่วนที่เป็นเนื้อไม้ใกล้แผลทุกเดือน

6) ช่วงที่มีการระบาด พ่นด้วยสารป้องกันกำจัดโรคพืชเมทาแลกซิล 25 เปอร์เซ็นต์ ดับเบิ้ลยูพี อัตรา 50 - 60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือ ฟอสอีทิล - อะลูมิเนียม 80 เปอร์เซ็นต์ ดับเบิ้ลยูพี อัตรา 80 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือเมทาแลกซิล-เอ็ม+แมนโคเซบ 68 เปอร์เซ็นต์ ดับเบิ้ลยูจี อัตรา 30 - 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นทุก 5 - 7 วัน และหยุดพ่นก่อนเก็บเกี่ยวอย่างน้อย 15 วัน

1.2 โรคใบติดทุเรียน (Leaf Sheath Blight)

สาเหตุ เชื้อรา *Rhizoctonia solani* (Wiangsamut et al, 2024)

ลักษณะอาการ

พบแผลซ้ำคล้ายถูกน้ำร้อนลวกขึ้นกระจายบนใบ แผลมีขนาดไม่แน่นอน ต่อมาขยายตัวและเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล ก่อนลุกลามไปที่ใบปกติข้างเคียงโดยเชื้อสาเหตุสร้างเส้นใยยึดใบให้ติดไว้ด้วยกัน ใบที่เป็นโรคจะแห้งห้อยติดอยู่กับกิ่ง ก่อนหลุดร่วงไปสัมผัสกับใบที่อยู่ด้านล่าง จนเกิด

การลุกลามของโรคใบไหม้ เห็นเป็นหย่อม ๆ ใบที่เหลืองจะค่อย ๆ ร่วงจนเหลือแต่กิ่ง ซึ่งก็จะแห้งตามไปด้วย

การแพร่ระบาด

เชื้อราสาเหตุโรคอาศัยพักตัวในเศษซากพืชหรืออินทรีย์วัตถุในดินได้เป็นเวลานาน เมื่อพบสภาพแวดล้อมเหมาะสมคือ สภาพที่มีฝนตกชุก มีความชื้นสูงสะสมใต้ทรงพุ่ม เชื้อแพร่ระบาดไปกับดินและน้ำ สร้างเส้นใยเข้าทำลายใบข้างเคียงต้นปกติ จนหลุดร่วงลงดิน และกลายเป็นแหล่งสะสมเชื้อต่อไป

การป้องกันกำจัด

1) ตัดแต่งทรงพุ่มให้โปร่ง โดยเฉพาะใบที่อยู่ด้านล่าง ๆ ให้มีการถ่ายเทของอากาศ ไม่ให้ความชื้นสะสมใต้ทรงพุ่มมากเกินไป

2) เก็บเผาทำลายเศษซากพืชเป็นโรคที่ร่วงอยู่ใต้โคนต้น เพื่อลดปริมาณเชื้อสะสม

3) ในพื้นที่ปลูกที่มีความชื้นสูงและมีการระบาดประจำ ไม่ควรใส่ปุ๋ยที่มีค่าไนโตรเจนสูง เพื่อลดความสมบูรณ์ของการแตกใบ

4) ช่วงแตกใบอ่อน หมั่นสำรวจอาการของโรคอย่างสม่ำเสมอ หากพบว่า เริ่มมีการระบาด ให้ฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืชควาไลตามัยซิน 3 เปอร์เซ็นต์ เอสแอล อัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือเฮกซะโคลนาโซล 5 เปอร์เซ็นต์ เอสซี อัตรา 20 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ทุก 10 วัน

2. แมลงศัตรูพืชในทุเรียน

แมลงศัตรูที่สำคัญและทำความเสียหายทางเศรษฐกิจให้แก่ทุเรียน ได้แก่ หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน เพลี้ยไก่อ๊ว หนอนเจาะผลทุเรียน เพลี้ยแป้ง เพลี้ยไฟ และมอดเจาะลำต้น

การดูแลต้นทุเรียนในระยะที่ให้ผลแล้ว

โดยทั่วไปต้นทุเรียนจะใช้เวลาปลูก 3 - 5 ปี จึงจะเริ่มออกดอก และเมื่ออายุ 4 - 6 ปี จึงจะเริ่มไว้ผล ระยะเวลาที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของกิ่งพันธุ์ วิธีการปลูก และการดูแลต้นทุเรียนหลังการปลูก (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2551)

เพื่อให้ต้นทุเรียนให้ผลผลิตได้ดีทั้งปริมาณและคุณภาพ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2551) กล่าวว่า ต้องดำเนินการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ฤดูกาลที่ผ่านมา และจะต้องมีการจัดการในขั้นตอนต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เหมาะสมและทันเวลา โดยสามารถแบ่งขั้นตอนได้เป็นดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมของต้นหลังการเก็บเกี่ยว

ขั้นที่ 2 การชักนำการออกดอก

ขั้นที่ 3 การกระตุ้นพัฒนาการของตาดอก

ขั้นที่ 4 การจัดการเพื่อเพิ่มการติดผล

ขั้นที่ 5 การจัดการเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต

การเตรียมความพร้อมของต้นหลังการเก็บเกี่ยว

ภายหลังจากการให้ผลแต่ละปี ต้นทุเรียนจะทรุดโทรมในส่วนระบบราก ใบ กิ่งก้านสาขา จึงต้องมีการเสริมสร้างความสมบูรณ์ให้กับต้นทุเรียน เพื่อให้มีการออกดอกติดผลในฤดูกาลถัดไป รวมทั้งแก้ปัญหาการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืช และมีการจัดการสิ่งต่าง ๆ กับต้นทุเรียน ดังนี้

1. ตัดแต่งกิ่งที่แห้ง กิ่งที่เป็นโรค กิ่งแขนง กิ่งน้ำค้าง เพื่อให้ส่วนต่าง ๆ ของต้นทุเรียน มีโอกาสได้รับแสงแดดมากที่สุด

2. ใส่ปุ๋ย เพื่อให้ต้นทุเรียนนำไปใช้ประโยชน์มากที่สุด

2.1 หากต้นทุเรียนมีปัญหาโรครากเน่าโคนเน่า ก็แก้ปัญหาเรื่องรากเน่าโคนเน่า ให้เรียบร้อย แล้วให้เร่งการเจริญเติบโตของราก โดยใช้ปุ๋ยสูตร 15 - 30 - 15 หรือ 10 - 20 - 30 อัตรา 60 กรัม ผสมกรดฮิวมิก 100 - 200 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร ราดบริเวณใต้ทรงพุ่มทุก 7 วัน ติดต่อกัน 2 - 3 สัปดาห์

2.2 เมื่อต้นมีความสมบูรณ์ดีพอสมควร ใบเขียวสด เป็นมัน มีปริมาณใบแก่มาก ให้ใส่ปุ๋ยสูตร 15 - 15 - 15 จำนวน 350 กรัม (46 - 0 - 0 100 กรัม และ 0 - 0 - 50 100 กรัม) หวานให้ทั่วทรงพุ่ม ห่างโคน 1 เมตร และเสริมด้วยปุ๋ยอินทรีย์ 10 - 20 กิโลกรัมต่อต้น ทุเรียนจะแตกใบอ่อนชุดแรกภายใน 3 - 4 สัปดาห์ ใบอ่อน จะพัฒนาเป็นใบแก่ประมาณ 30 วัน ใบอ่อนในชุดที่ 2 และชุดที่ 3 แต่ละชุดจะใช้เวลาห่างกันประมาณ 2 เดือน

2.3 เมื่อต้นทุเรียนแตกใบอ่อนรุ่นที่ 2 ถ้าพบว่าจำนวนหรือขนาดใบรุ่นนี้น้อยกว่ารุ่นแรก หรือสีเข้มน้อยกว่า แสดงว่าต้นทุเรียนไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร จึงแนะนำให้พ่นปุ๋ยทางใบหรืออาหารเสริมสูตรทางด่วน ประกอบด้วย น้ำตาลกลูโคส 600 กรัม + กรดฮิวมิก 20 มิลลิลิตร + ปุ๋ยเกล็ดสูตร 15 - 30 - 15 มีธาตุรองร่วมด้วย อัตรา 60 กรัม + สารจับใบ ผสมรวมกันในน้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่น 1 - 2 ครั้ง ในระยะใบเพสลาด

3. การให้น้ำ อย่าให้ท่วมขังใต้ทรงพุ่มทุเรียน ถ้าฝนทิ้งช่วงเกิน 7 วัน ควรให้น้ำประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ ของอัตราการระเหยของน้ำ

4. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช ศัตรูและโรคพืชที่สำคัญของทุเรียนในระยะแตกใบอ่อน และระยะการเจริญเติบโตทางใบ ซึ่งตรงกับช่วงฤดูฝน ได้แก่ โรครากเน่าโคนเน่า โรคใบติด โรคราสีชมพู และเพลี้ยไก่แจ้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การชักนำให้ออกดอก

ต้นทุเรียนที่พร้อมต่อการออกดอก คือ ต้นทุเรียนที่ผ่านการเจริญเติบโตด้านกิ่งก้านสาขา มาแล้วอย่างน้อย 1 ชุด มีการสะสมอาหารเพียงพอ ใบส่วนใหญ่เป็นใบแก่ สภาพแวดล้อมเหมาะสม

คือ ฝนทิ้งช่วงประมาณ 10 - 14 วัน อุณหภูมิค่อนข้างต่ำ ($\leq 20^{\circ}\text{C}$) และความชื้นในอากาศต่ำ (≤ 60 เปอร์เซ็นต์) จะทำให้ทุเรียนออกดอกสม่ำเสมอทั้งต้น และควรปฏิบัติดังนี้

1. ตัดแต่งกิ่ง ควรตัดแต่งกิ่งน้ำค้างภายในทรงพุ่มให้หมดอีกครั้งหนึ่งก่อนออกดอก
2. ใส่ปุ๋ย เมื่อทุเรียนมีสภาพต้นและใบที่สมบูรณ์ ในช่วงก่อนออกดอกประมาณ 30 - 45 วัน ซึ่งตรงกับเดือนกันยายนในภาคตะวันออกหรือเดือนธันวาคมในภาคใต้ ควรใส่ปุ๋ยที่มีธาตุโพแทสเซียมสูง และมีธาตุไนโตรเจนต่ำ เพื่อกระตุ้นให้ต้นทุเรียนหยุดการพัฒนาการด้านกิ่งก้านสาขาและชักนำให้ออกดอก
3. การให้น้ำ ในช่วงสิ้นสุดฤดูฝนเริ่มเข้าช่วงแล้งในฤดูหนาว ให้งดการให้น้ำเพื่อให้ต้นทุเรียนผ่านสภาพแล้งที่ต่อเนื่อง 10 - 14 วัน ปลายยอดของต้นทุเรียนที่สมบูรณ์จะมีใบแก่ที่ตั้งชันขึ้นและเริ่มเห็นดอกในระยะไข่ปลา

การกระตุ้นพัฒนาการของตาดอกและการจัดการเพื่อเพิ่มผลผลิต

1. การช่วยผสมเกสร มีส่วนช่วยเพิ่มเปอร์เซ็นต์การติดผลให้ทุเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุเรียนพันธุ์ชะนี นอกจากจะช่วยเพิ่มโอกาสในการติดผลแล้ว ผลที่เกิดจากการช่วยผสมเกสร จะมีการเจริญเติบโตเร็ว รูปทรงดี พูเต็ม คุณภาพดี สีเนื้อและรสชาติไม่แตกต่างจากพันธุ์แม่
2. ที่ปลายยอดของเกสรตัวเมียมีน้ำหวานเพื่อเป็นอาหารให้ละอองเกสรตกลงไปผสมกับไข่ในรังไข่ ถ้าให้น้ำมากในช่วงดอกใกล้บาน น้ำหวานที่ปลายยอดเกสรตัวเมียจะเจือจาง ไม่เหมาะต่อการงอกของละอองเรณู หรือเจือจางมากจนทำให้ละอองเรณูแตกและตาย จึงไม่ติดผล
3. ธาตุอาหารพืช เช่น แคลเซียม โพแทสเซียม แมกนีเซียม โบรอน มีบทบาทต่อการติดผลดี หากได้รับในปริมาณที่เพียงพอ
4. การช่วยผสมเกสรในเวลากลางคืน อาจเลือกใช้วิธีตัดเฉพาะอับเรณูที่มีละอองสีขาวใส่ภาชนะรวบรวมไว้ตั้งแต่เวลา 19.00 - 19.30 น. แล้วใช้พู่กันหรือแปรงขนอ่อนแตะละอองเรณูไปป้ายที่ยอดเกสรตัวเมีย ตั้งแต่เวลา 19.30 - 21.30 น. หรืออาจใช้แปรงขนอ่อนผูกติดกับปลายไม้แตะสลับไปมาระหว่างต้นที่ต่างพันธุ์กัน หรืออาจจะเป็นพันธุ์เดียวกันแต่ต่างต้นหรือต่างดอกตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เลือกผสมเกสรประมาณ 200 กลุ่มดอกต่อต้น เลือกเฉพาะกลุ่มดอกที่อยู่ในตำแหน่งที่ต้องการจะไว้ผล สำหรับสวนที่มีการจัดการให้น้ำดี ๆ ดอกทุเรียนจะบานค้างจนถึงตอนเช้าและมีแมลงมาช่วยผสมเกสร ก็ไม่จำเป็นต้องช่วยผสมเกสรในตอนกลางคืน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี การจัดการเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต

การแต่งผล เพื่อเป็นการจัดวางตำแหน่งของผลให้เหมาะสม และเพื่อให้มีจำนวนผลเหลือในปริมาณที่เหมาะสมกับอายุ ขนาด และความสมบูรณ์ของต้นทุเรียน มีคำแนะนำให้มีการแต่งผลประมาณ 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 ตัดแต่งผลที่มีรูปทรงบิดเบี้ยว ผลมีขนาดเล็ก และผลต่างรุ่นบนกิ่งเดียวกัน โดยเหลือไว้ให้มากกว่าจำนวนผลที่คาดว่าจะไว้จริงประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ ถ้าทุเรียนติดผลดีแนะนำให้ไว้เป็นผลเดี่ยว ห่างกันผลละ 30 เซนติเมตร โดยตัดแต่งให้เสร็จภายในสัปดาห์ที่ 4 หลังดอกบาน

ครั้งที่ 2 ตัดแต่งผลที่โตช้ากว่าผลอื่นในรุ่นเดียวกัน ผลบิดเบี้ยว ผลที่มีหนามแดงและผลที่มีโรคแมลงเข้าทำลายออก การตัดแต่งในครั้งนี้อาจทำได้เมื่อผลอายุ 5 - 8 สัปดาห์หลังดอกบาน

ครั้งที่ 3 หลังจากตัดแต่งครั้งที่ 2 แล้วประมาณ 1 - 2 สัปดาห์ ให้ตัดแต่งผลเป็นครั้งสุดท้าย โดยตัดเฉพาะผลขนาดเล็ก รูปทรงบิดเบี้ยว ก้นจีบ หัวหลิม และผลที่มีโรคแมลงเข้าทำลายออกอีกครั้งหนึ่ง

การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยว โดยการนับอายุผลตั้งแต่วันดอกบานจนถึงวันเก็บเกี่ยว เช่น พันธุ์กระดุมทอง ประมาณ 90 - 100 วัน พันธุ์ชะนีประมาณ 105 - 110 วัน และพันธุ์หมอนทองประมาณ 120 - 135 วัน

การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

1. การขนย้าย การขนย้ายผลทุเรียนไปยังโรงคัดแยกของสวนต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง ควรใช้กระสอบปานที่สะอาดกั้นระหว่างชั้นของผล เพราะการขนย้ายแต่ละครั้งจะทำให้หนามทุเรียนทิ่มแทงกัน เปลือกข้ำ เป็นช่องทางให้เชื้อราเข้าทำลายผลได้เร็วขึ้น

2. การคัดคุณภาพ โดยคัดแยกผลที่มีตำหนิจากโรคแมลง ตำหนิจากการเก็บเกี่ยว ขั้วหัก แยกไว้ต่างหาก พร้อม ๆ กับทำการคัดแยกขนาดและรูปทรงตามความต้องการของผู้ซื้อด้วย

สถานการณ์การผลิตทุเรียนของประเทศไทย

ข้อมูลจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ และสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร เกี่ยวกับพื้นที่ให้ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ การบริโภคผลสดภายในประเทศและการส่งออกสินค้าทุเรียนและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2560 - 2563 ดังแสดงในตารางที่ 1

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 1 พื้นที่ให้ผล ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ การบริโภคผลสดภายในประเทศ การส่งออกสินค้าทุเรียน และผลิตภัณฑ์ของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2560 - 2563

พ.ศ.	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิต (กก./ไร่)	การบริโภค ภายในประเทศ (ตัน)	การส่งออกสินค้า ทุเรียนและผลิตภัณฑ์ (ตัน)
2560	643,030	663,066	1,031	147,293	539,469.25
2561	675,343	759,829	1,125	229,379	554,224.12
2562	723,979	1,018,261	1,407	327,497	720,047.27
2563	791,165	1,111,928	1,405	435,505	689,078.61

ที่มา : สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (2564)

การผลิตทุเรียนของประเทศไทยปี 2560 พื้นที่ให้ผลผลิต 643,030 ไร่ ผลผลิต 663,066 ตัน (1,031 กิโลกรัมต่อไร่) การบริโภคภายในประเทศในรูปผลสด 147,293 ตัน การส่งออกสินค้าทุเรียนและผลิตภัณฑ์ 539,469.25 ตัน

การผลิตทุเรียนของประเทศไทยปี 2561 พื้นที่ให้ผลผลิต 675,343 ไร่ ผลผลิต 759,829 ตัน (1,125 กิโลกรัมต่อไร่) การบริโภคภายในประเทศในรูปผลสด 229,379 ตัน การส่งออกสินค้าทุเรียนและผลิตภัณฑ์ 554,224.12 ตัน

การผลิตทุเรียนของประเทศไทยปี 2562 พื้นที่ให้ผลผลิต 723,979 ไร่ ผลผลิต 1,018,261 ตัน (1,407 กิโลกรัมต่อไร่) การบริโภคภายในประเทศในรูปผลสด 327,497 ตัน การส่งออกสินค้าทุเรียนและผลิตภัณฑ์ 720,047.27 ตัน

การผลิตทุเรียนของประเทศไทยปี 2563 พื้นที่ให้ผลผลิต 791,165 ไร่ ผลผลิต 1,111,928 ตัน (1,405 กิโลกรัมต่อไร่) การบริโภคภายในประเทศในรูปผลสด 435,505 ตัน การส่งออกสินค้าทุเรียนและผลิตภัณฑ์ 689,078.61 ตัน

สรุป การผลิตทุเรียนของประเทศไทยปี 2560 - 2563 พื้นที่ให้ผลผลิตต่อไร่และผลผลิตต่อตัน และต่อไร่เพิ่มขึ้นทุกปี การบริโภคภายในประเทศในรูปผลสดต่อตันเพิ่มขึ้น (เว้นปี 2563 ลดลงจากปี 2562 เล็กน้อย) การส่งออกสินค้าทุเรียนและผลิตภัณฑ์ต่อตันเพิ่มขึ้น (เว้นปี 2563 ลดลงจากปี 2562 จำนวน 30,968.66 ตัน)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากการตรวจสอบเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผลิตในเรื่องอื่น ๆ ที่ได้มีการศึกษาไว้พบว่า มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องหรือมีผลต่อการจัดการการผลิตของเกษตรกร ดังนี้

สมภพ เพชรรัตน์ (2523) ศึกษาพบว่า รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกในการยอมรับเทคโนโลยีการเกษตร ซึ่งได้ทำการศึกษา รูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออก

ตามความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออก ตำบลชากไทย อำเภอบางขัน จังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า รายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของสมาชิก

วิญญู ฤทธิอุตมพร (2534) ศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีแรงงานในครอบครัวแตกต่างกัน จะมีความต้องการความรู้ในการปรับปรุงการผลิตทุเรียนไม่แตกต่างกัน

จุฬารัตน์ เสรีเชษฐพงษ์ (2542) ได้ศึกษาความต้องการข้อมูลการตลาดเพื่อการตัดสินใจจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนของ อำเภอบางขัน จังหวัดน่าน โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำนวน 169 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียนของเกษตรกร เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการข้อมูลด้านการตลาด เพื่อการตัดสินใจจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร

สมนึก ปลอดทอง (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ศึกษากรณีของจังหวัดศรีสะเกษ จากผลการศึกษาค้นคว้าพื้นฐานและความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนมากมีความรู้ในระดับปานกลาง เนื่องจากประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนได้จากการที่ศึกษาดูงานเกษตรกรที่ปลูกทุเรียนประสบความสำเร็จจากการแลกเปลี่ยนความรู้ในการติดต่อกัน การประชุมกลุ่ม การฝึกอบรม โดยหน่วยงานของรัฐตลอดจนการศึกษาจากเอกสาร ตำรา คำแนะนำทางการเกษตรและการผลิตทุเรียนโดยใช้หลักเกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practices : GAP) เป็นแนวทางหนึ่งในการผลิตพืช

คณิต สมณะ (2550) ศึกษาเรื่อง ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกส้มสายน้ำผึ้งของเกษตรกรอำเภอดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกส้มสายน้ำผึ้งของเกษตรกรอำเภอดงหลวง 2) เพื่อศึกษาปัญหาในการลงทุนทำสวนส้มสายน้ำผึ้งในเขตอำเภอดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ กลุ่มเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์สวนส้มอำเภอดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 50 ราย ในขนาดพื้นที่ไม่เกิน 50 ไร่ ผลการศึกษาพบว่า ต้นส้มสายน้ำผึ้งจะเริ่มให้ผลผลิตตั้งแต่ปีที่ 3 เป็นต้นไป โดยมีต้นทุนและผลตอบแทนตามพื้นที่ขนาดไม่เกิน 50 ไร่ ทำให้มีต้นทุนรวมในการทำสวนส้มสายน้ำผึ้งโดยเฉลี่ยต่อไร่ ซึ่งประกอบไปด้วย ค่าใช้จ่ายในการลงทุนครั้งแรก โดยมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนค่าเครื่องจักรอุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายในการลงทุนปลูก ซึ่งรวมค่าใช้จ่ายในการลงทุนครั้งแรกต่อไร่ต่อปีในปีที่ 0 - 2 รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 16,870.10 บาท และในปีที่ 3 - 5 รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 4,207.34 บาท เนื่องจากในปีที่ 3, 4 และ 5 อุปกรณ์มีการเสื่อมสภาพและไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไป จึงได้มีการจัดซื้ออุปกรณ์การเกษตรเข้ามาจึงทำให้มีค่าใช้จ่ายนี้เกิดขึ้นในปีถัดไป ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยมีค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และค่าใช้จ่ายตัดจำหน่ายในปีที่ 1 - 2 รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อไร่ต่อปี ในปีที่ 1 - 5 รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 116,240.95 บาท และมีกำไร (ขาดทุน) สุทธิเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี เกิดขึ้นตั้งแต่ในปีที่ 3 - 5 เท่ากับ 18,237.94, 29,420.37 และ 86,653.58 บาท

ซึ่งระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 4 ปี 3 เดือน 7 วัน ซึ่งมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเป็นบวก และอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง เท่ากับร้อยละ 58.29

พีชราภรณ์ เพ็ชรทอง (2551) ศึกษาเรื่อง การยอมรับการปฏิบัติตามระบบการผลิตทางการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับเงาะของเกษตรกร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติตามระบบการผลิตทางการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสม (Good Agricultural Practices : GAP) สำหรับเงาะ ตลอดจนปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ผลิตเงาะตามระบบการผลิตทางการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นเกษตรกรที่มีรายชื่อเข้าร่วมโครงการระบบการผลิตทางการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับเงาะ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จำนวน 155 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าพิสัย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไค-สแควร์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 53 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน และเป็นแรงงานเกษตรเฉลี่ย 2 คน มีประสบการณ์ปลูกเงาะเฉลี่ย 20 ปี มีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 287,178 บาทต่อปี มีพื้นที่ปลูกเงาะเฉลี่ย 10 ไร่ ราคาผลผลิตที่ขายเฉลี่ยกิโลกรัมละ 7 บาท โดยเกษตรกรมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้านมากที่สุด และมีความรู้ที่ดีเกี่ยวกับระบบการผลิตทางการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสม ในการยอมรับการปฏิบัติตามระบบการผลิตทางการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับเงาะ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการยอมรับการปฏิบัติระดับมาก

อัญญลักษณ์ จินะวงษ์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ต้นทุนและผลตอบแทนการทำสวนกระท้อนของเกษตรกรในตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เก็บข้อมูลจากเกษตรกร จำนวน 133 คน ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนและค่าใช้จ่ายการทำสวนกระท้อนของเกษตรกรในตำบลห้วยสัก ต้นทุนการทำสวนกระท้อนเมื่อแยกตามขนาดพื้นที่ไร่ที่แตกต่างกันจะทำให้ต้นทุนการผลิตที่แตกต่างกัน พื้นที่ขนาดเล็กจะมีต้นทุนที่สูงกว่าพื้นที่ขนาดใหญ่ ผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำสวนกระท้อนของเกษตรกรในตำบลห้วยสัก พบว่า พื้นที่ที่ให้ผลผลิตสูงสุด คือ พื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นไปตามทิศทางเดียวกันทั้งสองส่วนโดยมีอัตราส่วนกำไรต่อยอดขาย เท่ากับ 3.44 เปอร์เซ็นต์

สุขใจ ตอนปัญญา (2554) ได้ศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุนปลูกข้าวของเกษตรกร หมู่ 5 ตำบลห้วยดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุนปลูกข้าว และการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุน และผลตอบแทนในการลงทุนปลูกข้าว การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการออกแบบสอบถามเกษตรกรที่ประกอบอาชีพปลูกข้าว เก็บข้อมูลช่วงเวลาการเพาะปลูกเดือนมิถุนายน - กันยายน 2554 ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนรวมเฉลี่ย 5,083.27 บาทต่อไร่ มีกำไรสุทธิเฉลี่ย 614.00 บาทต่อไร่ อัตรากำไรสุทธิต่อต้นทุน 12.08 เปอร์เซ็นต์ อัตรากำไรสุทธิต่อยอดขาย 10.40 เปอร์เซ็นต์ อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) 9.16 เปอร์เซ็นต์ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) 34.80 เปอร์เซ็นต์ และมีจุดคุ้มทุนอยู่ที่ระดับ

550 กิโลกรัมต่อไร่ โดยต้นทุนการเพาะปลูกข้าวประกอบด้วย 3 ประเภท ได้แก่ ค่าวัตถุดิบ 13 เปอร์เซ็นต์ ค่าแรงงาน 24 เปอร์เซ็นต์ และค่าใช้จ่ายในการผลิต 63 เปอร์เซ็นต์

ทัตพงศ์ อวิโรธนานนท์ และพัชรินทร์ สุภาพันธุ์ (2558) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิธีการจำหน่ายผลผลิตผักของเกษตรกรที่มีการยอมรับเทคโนโลยีการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับความรู้ตามข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practices: GAP) ด้วยเปอร์เซ็นต์ความถูกต้องของความรู้ของเกษตรกรที่ตอบได้อย่างถูกต้อง ทศนคติปฏิบัติการผลิตผักตามข้อกำหนดมาตรฐาน GAP และระดับการปฏิบัติที่เหมาะสมโดยใช้มาตรวัดของลิเคิร์ต และความพอใจช่องทางการตลาดของผลผลิต โดยการคำนวณจากคะแนนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีระดับความรู้การผลิตผักตามมาตรฐาน GAP ในระดับสูง ด้วยเปอร์เซ็นต์ความถูกต้องของความรู้ โดยเฉพาะพื้นที่ปลูกผักต้องเป็นพื้นที่ไม่มีวัตถุอันตรายและจุลินทรีย์ที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลผลิต นอกจากนี้ทัศนคติด้านความสอดคล้องสำหรับการปฏิบัติการผลิตตามข้อกำหนด GAP ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการสุขลักษณะแปลงผัก การจัดการเครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร การจัดการปัจจัยการผลิต การปฏิบัติและการควบคุม และการบันทึก และควบคุมเอกสาร ระดับเหมาะสมดีมาก โดยการใช้มาตรวัดของลิเคิร์ต ผลผลิตที่ผลิตได้มีความปลอดภัยตามมาตรฐาน GAP มีแหล่งรับซื้อที่แน่นอน ถึงแม้ว่าพ่อค้าคนกลางรับซื้อผลผลิตเพื่อจำหน่ายต่อไปยังตลาดปลายทาง (กรุงเทพฯ และเชียงใหม่) ไม่ได้คำนึงถึงมาตรฐานดังกล่าว อย่างไรก็ตามความปลอดภัยของผลผลิตที่ไม่มีสารเคมีตกค้าง และความสามารถขนส่งย้อนกลับสู่การผลิตในแปลง นำมาซึ่งความได้เปรียบการแข่งขันทางการค้า รวมถึงเกษตรกรมีความพอใจในการจัดจำหน่ายผลผลิตผ่านช่องทางการตลาดแต่ละช่องทาง ในระดับมาก จากค่าคะแนนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรในแต่ละกลุ่มมีความพอใจในการจัดจำหน่ายผลผลิตแต่ละช่องทางการตลาดตามความเหมาะสมกับลักษณะกลุ่มเกษตร

ปณัฏ์ปวีณ รัตนรงค์ (2558) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อหนี้สินของเกษตรกรผู้ปลูกอ้อย ข้าว และมันสำปะหลัง กรณีศึกษาเกษตรกรในเขตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี และเพชรบุรี ปัจจุบันประเด็นหนี้สินและสภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรยังคงเป็นปัญหาที่ถูกวิพากษ์กัน ในหลากหลายแง่มุม เนื่องจากยังไม่สามารถบรรเทาหนี้ของเกษตรกรให้ลดลงได้ ซึ่งนำไปสู่การวิจารณ์ถึงความเหมาะสมของนโยบายการช่วยเหลือด้านราคาผลผลิตทางการเกษตรจากทางภาครัฐ จากบางทัศนะที่มองว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาหนี้สินเหล่านี้ งานวิจัยนี้ศึกษาถึงปัจจัยสาเหตุการเกิดหนี้ โดยเปรียบเทียบเกษตรกร 3 กลุ่มคือ ผู้ปลูกอ้อย ข้าว และมันสำปะหลัง ด้วยปัจจัยอันได้แก่ ปัจจัยลักษณะข้อมูลพื้นฐานและสถานภาพทางครอบครัว ปัจจัยรายได้ ปัจจัยการเข้าร่วมนโยบายและสถานภาพทางการประกอบอาชีพ ปัจจัยข้อมูลพฤติกรรมกรรมการกู้ยืม และปัจจัยทัศนคติต่อเงินและหนี้สิน โดยใช้ข้อมูลชั้นปฐมภูมิจากการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มเกษตรกรในเขตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีและเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการก่อหนี้ที่สำคัญ คือ หนี้จากต้นทุนทางการเกษตร หนี้เพื่อการศึกษาบุตรหลาน หนี้เพื่อการเช่าซื้อยานพาหนะ หนี้เพื่อนำไปชำระหนี้เดิม หนี้เพื่อ

การรักษาพยาบาล หนี้เพื่อการซ่อมแซมบ้าน หนี้เพื่อผ่อนซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า และหนี้สิ้นจากการผ่อนชำระเคสสถานตามลำดับ ในขณะที่ประเภทของหนี้ที่ส่งผลต่อมูลค่าหนี้สินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ หนี้อันเกิดจากต้นทุนทางการเกษตร นอกจากนี้เกษตรกรที่มีทัศนคติต่อการเป็นหนี้ในเชิงบวก มีโอกาสที่ระดับหนี้สินและภาวะการเป็นหนี้มากขึ้น เกษตรกรที่เคยเข้าร่วมโครงการนโยบายอุดหนุนด้านราคาผลผลิตมีแนวโน้มมีมูลค่าหนี้สินและสถานะการเป็นหนี้มากขึ้น ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์สามารถอธิบายถึงความสอดคล้องได้คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนโยบายด้านราคาจากรัฐบาลเป็นเกษตรกรที่มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวนมาก มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูง และมีแนวโน้มประกอบเพียงแต่อาชีพเกษตรกรรมหลักเท่านั้น ไม่ประกอบอาชีพเสริมอื่น ๆ โดยมีมูลค่าหนี้สินเกิดจากการกู้ยืมเพื่อเป็นต้นทุนทางการเกษตรเป็นหลัก

กฤษฎี ใจปัญญา วรทัศน์ อินทร์คัมพร และสุรพล เศรษฐบุตร (ม.ป.ป.) ความคาดหวังของเกษตรกรต่อโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน ของสหกรณ์ปาล์มน้ำมันล้านนา จำกัด จังหวัดเชียงราย การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรต่อโครงการปลูกปาล์มน้ำมันของสหกรณ์ปาล์มน้ำมันล้านนา จำกัด จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างคือกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ปาล์มน้ำมันล้านนา จังหวัดเชียงราย จำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคาดหวังด้านการผลิตในระดับความคาดหวังปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.26 ความคาดหวังด้านเศรษฐกิจในระดับความคาดหวังมาก ค่าเฉลี่ย 2.60 และความคาดหวังด้านสังคมในระดับความคาดหวังปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.67 จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าระดับการศึกษาและเพศ มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อปัจจัยการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต้นทุน ระดับการศึกษา สถานะของเกษตรกรและเพศ มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อปัจจัยด้านเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อายุและระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อปัจจัยด้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติปัญหาและข้อจำกัดของเกษตรกร คือ ได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ดินเสื่อม น้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง ทำให้ผลผลิตได้รับความเสียหาย เนื่องจากปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่มีความต้องการน้ำสูง ภาวะเปียกการปฏิบัติที่แน่นชิดภายในกลุ่มสหกรณ์ฯ และการวางแผนในเรื่องราคาของผลผลิต เป็นปัญหาและข้อจำกัดส่วนใหญ่ที่พบในเกษตรกรอีกด้วย

มณัญชยา เรืองวงศ์โรจน์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ผลิตพืช เทศบาลตำบลเกษตรพัฒนา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตพืช เทศบาลตำบลเกษตรพัฒนา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ในด้านแหล่งน้ำ ด้านพื้นที่ปลูก ด้านวัตถุดิบทางการเกษตร ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว ด้านการเก็บเกี่ยวและผลการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษา ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล และด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบ 2) เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ

และแนวทางการพัฒนาของเกษตรกรผู้ผลิตพืชที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เทศบาลตำบลเกษตรพัฒนา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตพืช เทศบาลตำบลเกษตรพัฒนา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 7 ด้าน และระดับปานกลาง 1 ด้าน ซึ่งด้านที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสูงสุด คือ ด้านการเก็บเกี่ยวและปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว รองลงมาคือ ด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษา ด้านการจัดการคุณภาพ ในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบ ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล ด้านแหล่งน้ำ ด้านวัตถุดิบตรงทางการเกษตร และด้านพื้นที่ปลูก ตามลำดับ และ 3) ปัญหาของเกษตรกรผู้ผลิตที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เทศบาลตำบลเกษตรพัฒนา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน ซึ่งด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านการตลาด ด้านการผลิต และด้านต้นทุนการผลิต ตามลำดับ

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และบำเพ็ญ เขียวหวาน (2558) ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกร 1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สถานที่ในการรับรู้และสืบค้นข่าวสารทางการเกษตรที่บ้านที่พักอาศัย รองลงมาคือหน่วยงานราชการ ศูนย์เรียนรู้ในชุมชน และบ้านเพื่อนบ้าน ตามลำดับ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ของเกษตรกร ในประเด็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล พบว่า เกษตรกรทั้งหมดได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้าน รองลงมาจากเจ้าหน้าที่การเกษตร ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อกิจกรรม พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการเข้าชมนิทรรศการ รองลงมาจากการศึกษาดูงาน และการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า เกษตรกรส่วนมากรับข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ 2) เกษตรกรทั้งหมดมีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการติดต่อสื่อสาร รองลงมาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และเพื่อทราบข้อมูลข่าวสาร และ 3) เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรในทุกขั้นตอนของกระบวนการยอมรับนวัตกรรม ในอันดับแรกจากสื่อบุคคล เช่น เพื่อนบ้าน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมา คือ สื่อมวลชน เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ตามลำดับ

พิชญา สารระรักษ์ และคณะ (2559) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสภาพการปลูกทุเรียนของเกษตรกรตำบลถ้ำสิงห์ อำเภอมือง จังหวัดชุมพร พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุเฉลี่ย 46.62 ปี มีระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.22 คน มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 15.50 ไร่ มีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 13.61 ไร่ มีแรงงานในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 2.97 คน มีรายจ่ายในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 152,961.04 บาทต่อปี มีรายได้จากการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 678,428.57 บาทต่อปี และมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 14.07 ปี เกษตรกรมีการเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรมากที่สุดจากเพื่อนเกษตรกร การจัดประชุมกับการฝึกอบรม และวิทยุกับโทรทัศน์ ส่วนใหญ่เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง

ร้อยละ 91.30 ส่วนรูปแบบการจำหน่ายทุเรียนส่วนมากมีพ่อค้ามารับซื้อที่สวน ร้อยละ 68.8 เกษตรกรมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงการปลูกทุเรียน โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.68

สุภาภรณ์ เลิศศิริ และคณะ (2559) ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนทำสวน ทุเรียนเมืองนนท์ พบว่าต้นทุนการผลิตทุเรียนเมืองนนท์ของเกษตรกรฤดูกาลผลิตปี พ.ศ. 2556/2557 มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดรวมเป็นเงิน 284,333.83 บาท จากนั้นทำการวิเคราะห์การลงทุนพบว่า กรณีที่ 1 ถ้าเกษตรกรตัดสินใจขายสวนทุเรียนโดยไม่ทำต่อไปเนื่องจากราคาที่ดินที่สูง เกษตรกรจะได้รับค่าตอบแทนที่ดินเท่ากับ 40,000,000 บาท ซึ่งมูลค่าผลตอบแทนสุทธิของเกษตรกรจะมีค่าเท่ากับ 36,853,078.75 บาท กรณีที่ 2 ถ้าเกษตรกรลงทุนทำสวนทุเรียนต่ออีก 10 ปี แล้วขายสวนทุเรียนเกษตรกรจะมีมูลค่าผลตอบแทนสุทธิเท่ากับ 51,651,564.38 บาท อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของเกษตรกรมีค่าเท่ากับ 26.17 และกรณีที่ 3 ถ้าเกษตรกรลงทุนทำสวนทุเรียนใหม่และขายสวนเมื่อลงทุนได้ 10 ปี ตามนโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาส่งเสริมจะมีมูลค่าผลตอบแทนสุทธิของเกษตรกรเท่ากับ 38,436,119.18 บาท อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของเกษตรกรมีค่าเท่ากับ 19.98 จึงสามารถสรุปว่า การทำสวนทุเรียนเมืองนนท์เป็นโครงการที่คุ้มค่าต่อการลงทุนสมควรส่งเสริมให้เกษตรกรลงทุนทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ต่อไป แต่ถ้าเปรียบเทียบทั้ง 3 กรณีพบว่ากรณีที่ 2 มีความคุ้มค่าการลงทุนที่สุด รองลงมาคือ กรณีศึกษาที่ 3 และกรณีที่ 1 ตามลำดับ

วนิดา เจริญทอง (2560) แนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตทุเรียน 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตทุเรียน และ 4) แนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนในอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร จำนวน 2,959 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวนตัวอย่าง 352 ราย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48.02 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.96 คน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.84 คน แรงงานจ้างเฉลี่ย 1.63 คน มีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 8.47 ไร่ เกษตรกรมีรายได้จากทุเรียนเฉลี่ย 45,880.68 บาทต่อไร่ รายจ่ายในการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 16,613.28 บาทต่อไร่ มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 9.81 ปี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการผลิตภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 2) เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ลาดชัน ปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทองใช้ระบบน้ำแบบสปริงเกอร์ เก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม ใช้การนับอายุ และดูสีผล 3) เกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาด ข้อเสนอแนะของเกษตรกรให้หาตลาดส่งออกทุเรียนนอกจากประเทศจีน และ 4) เกษตรกรมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมจากสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต้องการวิธีการส่งเสริมแบบทัศนศึกษา บรรยาย สาธิต และฝึกปฏิบัติ ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ได้แก่ (1) ให้ความรู้เกษตรกรในการผลิตทุเรียน เช่น การให้น้ำ ให้อายุ การป้องกันกำจัดโรคและแมลง การเก็บเกี่ยวผลผลิต (2) ส่งเสริมให้เกษตรกร

ปรับเปลี่ยนมาใช้สารชีวภัณฑ์แทนการใช้สารเคมีเพียงอย่างเดียว และ (3) ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกทุเรียนร่วมกับพืชอื่นเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและราคาผลผลิต ผ่านทางสื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรภาครัฐ และเอกชน

ไพบุลย์ สติรโกศลวงศ์ และพณมาศ ตริวิรรณกุล (2562) การจัดการการตลาดทุเรียนของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดจันทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร 2) การผลิตทุเรียนของเกษตรกร 3) การรับรู้การตลาดทุเรียนของเกษตรกร 4) ความรู้การจัดการการตลาดทุเรียนของเกษตรกร 5) การจัดการการตลาดทุเรียนของเกษตรกร และ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลการผลิตทุเรียน การรับรู้การตลาดทุเรียน ความรู้การจัดการการตลาดทุเรียน และการจัดการการตลาดทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 234 คน เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เลขคณิต ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการแจกแจงแบบตารางไขว้ ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรเป็นเพศชาย ร้อยละ 53.8 มีอายุเฉลี่ย 52.37 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 45.3 เข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ทุเรียน เฉลี่ย 1.74 ปี ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน ร้อยละ 73.9 2) เกษตรกรผลิตทุเรียนได้ผลผลิตเฉลี่ย 17,439.10 กิโลกรัมต่อปี ต้นทุนที่ใช้ในการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 336,486.32 บาทต่อปี โดยมีรายได้จากการจำหน่ายทุเรียนเฉลี่ย 1,486,252.14 บาทต่อปี 3) เกษตรกรรับรู้การตลาดทุเรียน ด้านผลิตภัณฑ์และด้านราคาในระดับน้อยและมีการรับรู้ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาดในระดับมาก 4) เกษตรกรมีความรู้การจัดการการตลาดทุเรียนในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 12.65 คะแนน จากคะแนนรวม 15 คะแนน 5) เกษตรกรส่วนใหญ่จัดการการตลาดทุเรียน ด้านผลิตภัณฑ์ในระดับมาก แต่จัดการการตลาด ทุเรียนด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดในระดับน้อย และ 6) ระดับการศึกษา จำนวนปีที่เข้าร่วมระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และการรับรู้การตลาดทุเรียนทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กับการจัดการการตลาดทุเรียนด้านผลิตภัณฑ์ อีกทั้งปริมาณผลผลิตทุเรียนต่อปีและการรับรู้การตลาดทุเรียนด้านช่องทางการจำหน่าย มีความสัมพันธ์กับการจัดการการตลาดทุเรียนด้านราคา

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี